

СУЧАСНА ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

НЕБОГА Т. В.

*кандидат економічних наук, старший дослідник,
доцент кафедри економічної теорії і економіки підприємства
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна*

ЧЕБАН О. М.

*кандидат філософських наук, доцент,
завідувач кафедри суспільно-гуманітарних наук
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна*

Питання філософії освіти в сучасних соціокультурних реаліях стають все більш актуальними, про що свідчать їх аналіз в різних напрямках гуманітарної думки, кількість наукових досліджень та публікацій. Така ситуація пов'язана не лише з теоретичним моделюванням перспектив подальшої підготовки фахівців, але й з тим, що інформаційне суспільство презентує себе як суспільство знань, в якому співіснують традиція та новація.

Філософія освіти як науковий напрямок є поліваріативним. Вивчення філософії освіти, яка являє собою соціокультурний феномен, має давню традицію. Особливої актуальності філософія освіти набуває в другій половині ХХ ст., в умовах швидкого науково-технічного прогресу, котрий спрямований проти самої ж людини. Подолання відчуження людини від гуманітарних цінностей (загальнолюдських та національних) і є ключовим завданням сучасної освіти, зокрема вищої [1, с.47]. Втілення в життя принципів, спрямованих на гуманітаризацію вищої освіти (реальну, а не показову), можлива лише за умови осмислення загальнотеоретичних підстав їх розробки та впровадження. Тому слушною є думка М. Култаєвої про те, що це положення нерідко порушується, що призводить до доволі невтішних результатів: «У комплексі оновлення, як правило, розгортання предметного змісту переважає над аналітичною роботою, яка потім заднім числом наздоганяє теоретичні конструкти, що зводить нанівець намагання організувати життя так, як його зображають у футурологічних проспектах» [3, с.77].

Для дослідників актуальною є також проблема впровадження новацій в освіту, а з іншого боку, збереження кращих традицій освіти минулого. У країнах розвинутої демократії вже декілька десятиріч точаться дискусії про вироблення оптимальних шляхів реформування освіти, перетворення її на таку, що здатна відповідати на запити і потенційні загрози для духовного світу людини в сучасному світі.

У модерній освітній системі кожен викладач має право на реалізацію власних проєктів навчальної та виховної діяльності здобувачів вищої освіти, що створює своєрідний ринок ідей та пропозицій, з котрих саме життя вибере найбільш оптимальні та відповідні для умов та запитів конкретного суспільства.

У країнах західної демократії помітний внесок у нове розуміння сенсу освіти зробили представники філософських шкіл постмодернізму, котрі заперечують тезу про необхідність існування універсальної раціональності, в тому числі і в освіті. Натомість утверджується думка про вагомий роль ірраціональних чинників в освіті, про панування індивідуальних норм, встановлених кожною особистістю. Постмодерністи переконані, що освіта ХХІ ст. має бути побудована на принципах самоорганізації та саморозвитку особистості як найвищої цінності, тісної співпраці науки та освіти, засвоєння та виховання. Проти авторитаризму в освіті, проти спроб викладачів нав'язати здобувачам освіти свої погляди і оцінки конкретних

наукових і навчальних проблем та їх реалізації, проти централізації та уніфікації системи освіти виступає французький філософ і педагог Ж. Дерріда. Водночас він не є прихильником ідеї про повне відкидання ретроспективності, відтворюваності у навчанні та вихованні. Навпаки, в освіті, доцільно органічно поєднувати ретроспективність із перспективністю творення нових знань та віддання значного відсотка ініціативи у навчальній і науковій роботі здобувачів освіти усіх рівнів [2, с.60-86]. Сучасна освіта має бути безперервною, вона не повинна обмежуватись вузькими часовими рамками (періоду навчання у вищому навчальному закладі) і просторовими межами (навчання і виховання повинно відбуватись не лише в стінах навчальної установи, а у батьківському домі, у власній сім'ї, в середовищі сусідів, вулиці, через Інтернет, інші засоби комунікації та масової інформації). Самоосвіта та самовиховання – ось мета сучасної освіти. Філософ М. Култаєва резюмує з цього приводу: «Концептуальні побудови темпорального відкритого і разом з тим циклічно структурованого навчального процесу з індивідуалізованими ритмами та темпами засвоєння матеріалу, формування вмій і навичок, участь дітей у плануванні навчального дня, тижня, семестру, створення гнучкого розкладу відповідно до умов змішаної форми навчання з різноманітними формами є спробами вийти за стереотипні уявлення педагогічної онтології» [3, с.74]. Цікаво, що ці погляди близькі до бачення суті навчання та виховання освіти в цілому, котрі висловлювались в Україні ще на початку ХХ ст. окремими педагогами та філософами, зокрема К. Ушинським і П. Лінницьким [4, с. 136].

Окреслене вище розуміння змісту освіти у вітчизняній та світовій філософській думці невід'ємно пов'язане з оптимальним впровадженням у практику життя. При цьому спеціалісти застерігають від швидкого та невваженого впровадження новацій без урахування національних особливостей функціонування освіти. Поглиблення знань та їхній вплив на ефективність і життєздатність освіти можливий через апробацію принципів модерної освіти в навчальних закладах різних рівнів, систематичне вивчення думок учасників освітнього процесу, громадськості в цілому. Вважаємо, що сучасна освіта, зокрема у закладах вищої освіти, має бути наповнена «атмосферою духовного пошуку здобувачів освіти вищої школи, рівнем їх інтелектуального очікування, інтенсивністю їх фахової саморозбудови, зрештою їх орієнтацією на майбутнє» [1, с.50]

Багато з окреслених нюансів знаходять відображення і в навчально-виховному процесі в Одеському державному аграрному університеті. Відбувається активне залучення здобувачів освіти до наукової та дослідницької роботи, можливість здобувачів реалізувати себе у громадянському, спортивному, культурному житті ЗВО та країни, що є характерними ознаками сучасних інноваційних новацій в освітньому процесі.

Перелік використаних джерел:

1. Атаманюк З.М. Філософія освіти як сучасна наука в Україні. Перспективи. Соціально-політичний журнал. 2019. № 2. С. 47-53.
2. Дерріда Ж. Де починається і як закінчується викладацький корпус. Філософська думка. 2002. №2. С. 60-72.
3. Култаєва М. Футурологічні розвідки сучасної філософії освіти: теоретичні побудови та проблеми їх здійснення. Філософська думка. 2002. №4. С.74-89.
4. Малахов В.А. Про розум, педагогіку і наші філософські уподобання. Філософська думка. 2009. №1. С.134-137.